

pozneje naznanilo. Za šolsko leto 1870/71. naj ravnatelj vsake šole po določbi v §§. 51. do 60. zaznamovanih učnih namér sam sestavi učni načert in naj ga z načertom v učnih urah predloži okrajnemu šolskemu svetovalstvu, da ga odobri.

9. Prilogi **H** in **J** ste obrazca za šolska spričala (Frequentationszeugnisse) in za šolska naznanila (§. 66.). Kar se tiče zadnjih, priporoča se, da naj se za vsakega učenca vse leto le en list rabi, ker s tem se manjša učiteljevo delo, pa tudi se bolje razvidi, kako učenec vsakega četert leta napreduje ali zaostaja.

10. Ker učni in učilni pomočki skoro naj več pripomorejo, da se spešno podučuje, naj krajno šolsko svetovalstvo posebno skerbi in dela za to, da vsaka šola dobiva, kolikor je le mogoče, vse v §. 71. zaznamovane učne pomočke, in da imajo otroci v rokah vsa potrebna učilna sredstva. V ta namen more izdajati se tudi kazenski šolski denar.

Prilaga se tu primerno število iztisov omenjenega šolskega in učnega reda z zadevnimi obrazci*) vred z namenom, da naj se vse to razdeli med ljudske šole ondašnjega okraja; ob enem naroča se okrajnemu poglavarju, da naj se vse hitro vravná, da se izvršuje omenjeni šolski in učni red. Opomni se še, da bodeta skušnja in napredek ljudskega šolstva kazala, kaj in kako bi se pri tem redu kaj premenilo, o kateri reči bode, kakor se je omenjalo že v ukazu 28. avg. t. l., št. 6710, okrajno šolsko svetovalstvo o svojem času vse potrebno tu sim nasvetovalo.

V Ljubljani, 8. oktobra 1870.

Na mestu c. k. deželnega prvoosodnika:

L. Metternich s. r.

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja. ††)

Spisuje Josip Levčnik.

Motto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanski pregovor.

Daljno dobro, ki ga dobivamo od živinoreje, so njeni lasje, v naših krajih prav za prav volna. Tudi obširnejši reji ovac je g. dr. Wilhelm govoril gorko besedo. Da so ovce raznih plemen in razne volne, je sploh znano. Ovce gačaste

*) Vsi ti obrazce (Formulare) dobivajo se novo natisnjeni v slovenskem in nemškem jeziku pri J. R. Millicu. Glej današnji „Kazavec“! Vredn.

**) V zadnji sestavek se je bila vrnila zopet zelo motljiva pomota. Na 367. strani naj se bere v 6. verstici od spod gori namest $\frac{1}{3}$ sena: $\frac{2}{3}$, ker se kerma za pitavno živino meri na $\frac{2}{3} = 1\frac{2}{3}$; $\frac{1}{3}$ sena bi bilo pač premalo. Pis.

volne (Zackelwolle) se strižejo le enkrat, une s česano volno pa dvakrat. Ovce se morajo pred striženjem omiti. Ktere imajo bolj debelo in dolgo volno, se pustijo le po kakem potoku večkrat simtertje plavati; ovce z bolj žlahtno volno pa morajo biti bolj natančno omite, zlasti če so zelo onečejene, se umivajo v čebreh v gorki (20 — do 24°) vodi. Namen omivanja je odstranjenje nesnage in tudi maščobe, ki je v volni. Čez kakih 5 — 6 dni po umivanju ovce strižejo. (Umivanje ovcam vender ne hasne dobro, ker vsled tega skúmrajo, nektere celo do 5 funtov; torej po Španskem in Francoskem v poslednjem času volno še le po striženju perejo.) Strižejo naj se ovce do polti, t. j. čisto popolnoma. To delo se prične na trebuhu, in gre proti herbtu najpred po eni, in potem po drugi strani. Z živalim naj se pri tem poslu lepo ravna in naj se pazi, da se kaj ne ranijo. Gledati je torej dobro na kožne gubè. Po striženju se volna razloči, boljša skup in slabejša skup. Ker tuja volna našo domačo zelo spodrinjuje, je g. dr. Wilhelm priporočal za naše gorjanske kraje dvoje: rediti si namreč čeverste, čokate ovce, ki imajo dobro volno, in take, ki se rade spitajo.

Dalje se je govorilo o spodreji mlade živine. To početje je zopet dvojno, namreč odreja za domačo potrebo, in za kupčijo. Mnogo živinorejcev jelo se je zadnja leta zelo pečati s kupčijo z mlado živino, vender pa je priporočal g. docent ozirati se na krajne okoliščine, ter vnovič povdarjal, da naj živinorejec tudi tu dobro rajta, mu li prodája stare ali mlade živine več nese. Tudi pri delalni (vprežni) živini naj kmet dobro šteje, mu li verže boljše rabiti v to konje, vole, ali krave. Za hitrejše dela in daljno vožnjo so konji bolji; za oranje in krajše vožnje pa voli. Sploh storijo konji več ko voli, zlasti kjer se s prvimi skozi vse leto more delati; ali nasprotno se konji težje prodajo in zgubijo z leti tudi svojo vrednost, med tem, ko se voli, če ni drugače, vsaki čas lahko spitajo in prodajo. Za male kmetijce so se krave tudi na tem mestu vnovič prav zelo priporočevale.

Kot v sklep gospodarstvenega poduka govorilo se je poslednjič še nekoliko o splošnih pravilih kmetijstva. Naj povem še o tem kaj malega! Namen kmetijstva je, kakor se to že samo po sebi ume, ta, da nam zemlja, kolikor je moč, dá dober prihodek. Pravi prihodek pri gospodarstvu pa je to, kar čez vse stroške čistega dobička ostaja, in ravno čisti dobiček

konec leta more gospodarju pokazati, kake obresti mu nese istina ali kapital, ki ga ima v zemlji, t. j. v svojem posestvu. Perva potreba tedaj nam je posestvo s pripravnimi poslopji. Posestvo moremo obdelovati kot lastniki, ali najemniki, ali pa tudi le kot oskerbniki. Posestva v najem dajati je za marsikoga dobro, ker mnogokrat brez vsega truda dobiva lepe obresti; — samo s tem se dá za čas najemnine tudi lastnina v ptuje, mnogokrat slabe roke, torej je pri tacihi okoliščinah vselej dobro pogledati, kakega moža ima lastnik kot najemnika pred seboj. Nasprotno pa je tudi za marljive in umne najemnike to dobro, ker z malim kapitalom zamorejo mnogokrat velika posestva obdelovati in si lepi prihodek prigospodariti.

Kdor si hoče kupiti novo posestvo, naj dobro gleda, da ne kupi mačka v žaklju. Velikost, njive, travniki, gojzdi, pašniki, lastnosti zemlje, lega, podnebje — vse to naj se vselej in povsod dobro pretehta. Krajna lega ima tudi oziroma prodaje pridelkov svojo dobro in slabo stran, namreč, če se ti v bližavi ali le bolj dalječ lahko spečajo in v denar spravijo. Dalje je ozir imeti, je li posestvo arondirano, t. j. če je zemljišče vse skupaj, ali pa je razkrojeno na mnogo dalječ vsak sebi ležečih oddelkov, kar gledé obdelovanja, nadzorstva itd. prizadene mnogo težav. Priporočevalo se je na tem mestu torej tudi arondiranje zemljišč, kar je, se vé lahko rečeno, ali kaj, ker mnogokrat še na eni sami njivi ni povsod zemlja enako dobra. Ozira naj se pri kupovanji kmetij tudi na to, da je zemljišče blizo dóma; naj bolje je, ako stoji dom ravno v sredi, ker je privožnja in odvožnja na vse strani enaka in lahka. Dalje naj se gleda pri kupovanji posestev tudi na stan poslopij, dalje, kako je z vodo, z gnojno jamo, s poti; — ozira naj se tudi na delavske okoliščine, so li ljudje v okolici marljivi, vajeni dobre hrane, visocih doin i. t. d.

Nadalje se je govorilo nekoliko tudi o kapitalu, ki je mnogoteran. Razdeljuje se v nepremakljivega, ki je zemlja in poslopja; v premakljivega, kamor se prišteva: živina, orodja, mašine i. d.; — in v spremenljivega (Umlaufskapital), kamor prištevamo: kermo, gnoj, žito; tudi živež in denar, ki ga je proti potrebno, le-sim spadata. Da se premakljivega in spremenljivega kapitala more pri vsakem gospodarstvu po okoliščinah dovolj imeti, se razume samo po sebi, ker brez tega gre vse rakovo pot. Ravno tu pa se jih mnogo pri kupovanju ali

v najem jemanju zemljišč zelo goljufa, ker se na spremenljivi kapital premali ozira. Bolje je, manje posestvo imeli, pa tega bolje gleštati, kot velikega, pa na vse strani zanemarjenega. Opomnilo se je tudi, da, kdor posestvo z lastno družino obdeljuje, pa plačilo za domače moči zraven ne prišteva, ne računih prav, ampak krivo; kajti tudi za dela domače družine more dajati posestvo primerne obresti.

Prideljujejo naj se na zemljiščih taki sadeži, ki se lahko prodajo in katerem je obnebje v gódnó itd. Kjer je svet n. pr. za pridelovanje klaje sposoben, naj se gojijo kermne rastline, ter s tem sklepa živinoreja, kar je zlasti goratim krajim priporočevati in od česar kmet dandanašnje skor naj več dobička vzame. Opazujejo naj se posebno dobro tudi lastnosti zemlje, s čimur naj se potem vjema vsakoletna spremenitev njiv za razna žita in druge pridelke. Kar zadeva prvo, se je priporočevalo, naj se na tako imenovano lahko zemljo seje: ajda, rež, detelja ali naj se sadi krompir; na boljši zemlji se sponesejo skoro vse poljske rastline dobro; na apneni zemlji rodijo dobro ječmen, oves, rež, esparzeta, sočive, lan in ogeršica. Na novovravnanih zemljah se dobro sponesó krompir, oves, proso; mlo podnebje pa služi rado oziminam, tursíci in tobaku. Za vsako letno spremenitev njiv za razne pridelke se je svetovalo mnogo načinov. So li vsi dobri, ne vem. Tako imenovano tripoljno gospodarstvo je po besedah g. dr. Wilhelma že na stoletja v navadi. Po le-ti se seje 1. leto ozimina, 2. leto jaro žito, in 3. leto zemlja počiva. Gosp. docent vendar tega ni odobreal, ampak bolje nasvetoval sejati: 1. l. ozimino, 2. l. jaro žito z deteljo, in 3. l. polovico detelje in polovico kuhe. Navedilo se je tudi še drugačno spremenjevanje njiv za pridelke, ter zlasti povdarjalo se, naj se žito ne seje in tudi drugi sadeži ne sadijo dvakrat zapored eno za drugim. Sploh naj se pazi, da se odkáže vsakemu pridelku sposobna zemlja, ob enem pa naj se tudi na to ozira, da imajo posli skozi celo leto po mogočnosti enako razmerjeno delo. Ni pa le priporočal g. dr. Wilhelm, naj kmetijski gospodarji vse na tanko opazujejo, kako se jim sponasajo vsa njihova delovanja in skušnje, ampak živo je pokladal nam učiteljem na serec, naj pri vsaki priliki gospodarjem prigovarjamo, da si napravijo dnevnik, v ktere naj vpisujejo vsako skušnjo, izid vsake letine in sploh vse natančno, kako se jim je to in uno, tú in tam sponeslo;

kajti take „domače kronike“ čez leta in leta gospodarju povedó, kdaj in pod katerim okoliščinami se mu je to ali uno dobro ali slabo izveršilo. S priporočilom naprave domačih gospodarstvenih krónik — res zlatá vredno priporočilo — se je g. dr. Wilhelm od nas poslovil, in po pravici povem, da se mi je bil blagi gospod skozi sedem tednov našega podučevanja tako zeló prikupil, da mi je bila ločitev od njega resnično težka, ter da nosim in nosil bodem vedno hvaležen spomin na njega v mojem srcu.

* * *

S tem se tudi jaz o sklepu leta poslovljam od ljubih slovenskih bratov součiteljev na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in v Primorju, ter jih zagotavljam, da mi je serčna radost, ako sem s svojimi sostavki komu kaj vstregel, čeravno so oni spise ložeje prebiralí, kakor sem jih jaz po predavanju g. dr. Wilhelma brez stenografije po vsi mogočnosti urno pisati hitil, in sem jih skozi tekoče leto okrajšane po „Tovarušu“ priobčeval. Gradiva za pisarijo imam pač še obilno, ali bom pa mogel to pri obilnih šolskih in privatnih opravilih tudi storiti, ne vé. Ako Bog dá ljubo zdravje in čas, z veseljem rad. K sklepu vošim vsem blagim sobratom učiteljem in vsem našim verlim rodoljubom zdravo, srečno, veselo in blagoslova polno novo leto 1871. Božja pomoč!

Ogled po šolskem svetu.

Iz Černomlja. Naše krajno šolsko svetovalstvo je imelo pretečeni mesec tri seje. V prvi seji se je pogovarjalo o četrtem učitelju, ker imamo štiri razrede in smo le trije učitelji. Svetovalci so rekli, da četrtega učitelja še ni treba; se bode videlo, kako bo šola po novih postavah in ukazih napredovala, potem se bo še le zanj skerbelo, plačevati ga bo moral pa prvi učitelj, zato ima tako veliko plačo. Toda poslušajte! — prvi učitelj ima tako plačo, da še sam prosi denarne podpore. To se vendar pravi prazno slamo mlatiti. V drugi seji je bilo na dnevnem redu zopet četrti učitelj, kateri otroci se letos šole oprostijo in šolski denar. Svetovalci priterdijo, da je četrti učitelj potreben, toda ne privolijo, da bi ga plačevale občine, za njegovo plačo naj se skerbí, kjer in kakor hoče. Dokler pa četrtega učitelja ne bo, naj se pa otroci po razredih razdelé in sicer tako, da grejo eni iz prvega in drugega, eni iz drugega v tretjega in iz tretjega v četrtega; to pa zato, da bi ne bila prva dva razreda tako napolnjena, kajti v prvem jih sedi 192 in v drugem 148. S tem

kajti take „domače kronike“ čez leta in leta gospodarju povedó, kdaj in pod katerim okoliščinami se mu je to ali uno dobro ali slabo izveršilo. S priporočilom naprave domačih gospodarstvenih krónik — res zlatá vredno priporočilo — se je g. dr. Wilhelm od nas poslovil, in po pravici povem, da se mi je bil blagi gospod skozi sedem tednov našega podučevanja tako zeló prikupil, da mi je bila ločitev od njega resnično težka, ter da nosim in nosil bodem vedno hvaležen spomin na njega v mojem srcu.

* * *

S tem se tudi jaz o sklepu leta poslovljam od ljubih slovenskih bratov součiteljev na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in v Primorju, ter jih zagotavljam, da mi je serčna radost, ako sem s svojimi sostavki komu kaj vstregel, čeravno so oni spise ložeje prebiralí, kakor sem jih jaz po predavanju g. dr. Wilhelma brez stenografije po vsi mogočnosti urno pisati hitil, in sem jih skozi tekoče leto okrajšane po „Tovaršu“ priobčeval. Gradiva za pisarijo imam pač še obilno, ali bom pa mogel to pri obilnih šolskih in privatnih opravilih tudi storiti, ne vé. Ako Bog dá ljubo zdravje in čas, z veseljem rad. K sklepu vošim vsem blagim sobratom učiteljem in vsem našim verlim rodoljubom zdravo, srečno, veselo in blagoslova polno novo leto 1871. Božja pomoč!

Ogled po šolskem svetu.

Iz Černomlja. Naše krajno šolsko svetovalstvo je imelo pretečeni mesec tri seje. V prvi seji se je pogovarjalo o četrtem učitelju, ker imamo štiri razrede in smo le trije učitelji. Svetovalci so rekli, da četrtega učitelja še ni treba; se bode videlo, kako bo šola po novih postavah in ukazih napredovala, potem se bo še le zanj skerbelo, plačevati ga bo moral pa prvi učitelj, zato ima tako veliko plačo. Toda poslušajte! — prvi učitelj ima tako plačo, da še sam prosi denarne podpore. To se vendar pravi prazno slamo mlatiti. V drugi seji je bilo na dnevnem redu zopet četrti učitelj, kateri otroci se letos šole oprostijo in šolski denar. Svetovalci priterdijo, da je četrti učitelj potreben, toda ne privolijo, da bi ga plačevale občine, za njegovo plačo naj se skerbí, kjer in kakor hoče. Dokler pa četrtega učitelja ne bo, naj se pa otroci po razredih razdelé in sicer tako, da grejo eni iz prvega in drugega, eni iz drugega v tretjega in iz tretjega v četrtega; to pa zato, da bi ne bila prva dva razreda tako napolnjena, kajti v prvem jih sedi 192 in v drugem 148. S tem

bi ne bilo veliko bolje. Ostali bi še zmirom štirji razredi in le trije učitelji, verh tega bi bila pa še v vsakem razredu, razun pervega, po dva razdelka, kar bi bilo še težje podučevati. Krajni svét tedaj dovoli, da sme drugi še enega učitelja plačevati in nasvetuje, kako naj se težje podučuje. — Oproščenje otrok od šole je pa čisto zoperpostavno, kajti oprostili so se komaj enajst let stari otroci, postava pa veli, da bi do štirnajstega leta v šolo hodili. Dekleta pa smejo izostati, kedar opravijo sv. obhajilo. Predsednik morda ne pozná šolskih ukazov, ali pa ne vé svojih pravic, pa sej je on sam v začetku šolskega leta oznanil, da smejo šolo zapustiti vsi tisti otroci, ki so četerti razred doversili, naj bodo stari, kolikor hočejo; torej jih imamo v 4. razredu le 25. — Konečno se je določilo, da bodo šolnino ali učnino plačevali le tuji otroci in sicer po 2½ gl. na leto. Ta denar pride v šolsko blagajnico. Zakaj bi li tega denarja učitelji ne dobivali?

Ta dan so bili poklicani tudi tisti starši, ki svojih otrok v šolo nočejo pošiljati. Eden pravi: „Čemu je šola, jaz nisem nikoli v šolo hodil, pa vendar živim!“ Tudi svojega sinka je naučil, da je zarobljeno govoril.

V tretji seji je bila na versti nedeljska šola. Učitelji nočejo nedeljske šole imeti in se upirajo na §. 21. ljudske šolske postave (Volks-Schulgesetz). Tam pravi: „Die Sonntagsschule ist einzustellen“. Krajni šolski svét je rekel, da bi bila tukaj nedeljska šola potrebna. Se vé, da je potrebna, ker se otroci z enajstim letom iz šole izpuščajo, naj se pa postavno do štirnajstega leta v šolo silijo, je pa ne bode treba.

Iz Poloma. (Šolski dobrotnik, nove orgle, nova šolska poslopja.) Gospod Bl. Hrovat, vodja učiteljske izobraževalnice v Ljubljani, poslal mi je 6 iztisov naj novejših stenskih tabel, (Wandfibel.) Ker mi je pa gosp. vodja te table poslal z namenom, da naj je razdelim ljudskim šolam po Kočevskem, naj si oni gg. učitelji na Kočevskem, ki bi te lepe table radi za svojo šolo dobili, ustmeno ali pa pismeno oglasijo pri podpisanem, in vstreglo se bo njihovim željam po pregovoru: „Kdor pred pride, pred melje!“ Častitemu gosp. Hrovatu pa se tu javno zahvaljujemo za zdatni šolski pripomoček. Bog plati!

Ljubi „Tovars!“! Ravno bode 10 let, kar si se prvič napotil s torbo polno koristnih in podučnih naukov iz bele Ljubljane, ter si šel v naj boljših mislih in v sladki nadi pozdravljat svoje tovarše — učitelje po deželi. Deset let se že trudiš na blagor šoli in domu na pedagošicnem polji. „Tempora mutantur“, veli latinski rek, in res, veliko se je spremenilo tudi pri šolstvu v naj novejšem času; — ljudska šola se je vsa prestrojila. Ali se ne bodeš tudi ti prerodil, dragi „Tovars!“! Moja misel je, in mislim, da je tudi večina ljudskih učiteljev te misli, da bi nas ti, „Tovars!“! v prihodnjem letu naj manj trikrat v mesecu obiskoval; a že čujem „Tov.“ vrednika govoriti: „Nevarno se nam zdi, da bi povikšali „Tovars“ovo ceno i. t. d. Ali dragi mi prijatelj Andrej! zagotavljam vam, da je prazen ta vaš strah,

kajti mi učitelji preveč ljubimo svojega „Tovarša“; torej če povikšate „Tovaršu“ ceno (kar se tudi mora zgoditi, če bo vslišana moja serčna želja), ni se vam o tem nikakoršne nevarnosti bati zastran „Tovarša“!

V imenu napredka te torej pozivljam, „Učiteljski Tovars“, da v prihodnje gotovo trikrat v mesecu hodiš k nam k svojim pravih tovaršem! vendar pa razsodba spodobi se vam, marljivi g. vrednik, nam le prošnja! *)

Če torej za boljše spoznate, da s „Tovarsom“ prihodnje leto še pri starem ostane, naj se zgodi volja vaša!

Sedaj pa še to: Videl sem nove orgle v Robu. Kar sem mogel po svoji slabi moči spoznati, moram poterditi, da orgle na Robu so prav dobre, tako po posamesnih spremenih, ki jih je 12, kot tudi vsi spremeni skupaj. Ker cerkev v Robu ni ravno velika, se nekako veličastno glasijo te nove orgle, ter značijo, da jih je pravi mojster delal. To delo zopet kaže, da je g. Dev mojster, ki umeje dobro svoje delo. — Tudi novo šolsko poslopje imajo v Robu.

V Ribnici so postavili lepo poslopje za štirirazredno šolo, ki se bode kmali osnovala.

V Velikih Laščah imajo krasno novo šolo, ki so jo ravno letos dodelali.

V Strugah začno spomlad novo šolo zidati. Glej, ljubi „Tov.“, polno torbo šolskih novic za tebe in tvoje bralce!

Konečno naj le še to pristavim: da ko se postavljajo nova šolska poslopja, naj bi se tudi na materialno stran učiteljstva ne pozabilo, ker gg. učitelji močno tožijo, da se jim nič kaj dobro v tej zadevi ne godi. Da bi nam Bog kmali tudi v tej zadevi pomagal!

Ivan Zarnik.

Iz Sele na Gorenškem. Dovolj mi, „Tovars“, da ti zopet iz naše doline kaj pišem! Nimam sicer ti kaj posebno imenitnega naznaniti, kajti znamenitosti so v naši dolini jako redka prikazen. Vedi, dragi „Tovars“, da je tudi nam učiteljem po deželi prišel čas, ki nas kliče na novo delo. Odperla so se šolska vrata in šolske izbe polne ukaželjne mladine. Pričela se je namreč šola tukaj pri nas 3. nov.; toda reči smem, prav žalostno, kajti dveh navadnih reči pogrešal sem letos pri začetku šole. Pervo, kar sem pogrešal, bilo je to, da se šolsko leto ni začelo s sv. mašo, kajti, akoravno pregovor pravi: „Z Bogom začni vsako delo, da bo dober vspeh imelo“, smo mi letos to popolnoma prezerli. Pa ne, da bi kdo mislil, da imamo tukaj tako šoli nasprotno duhovščino, ampak vzrok je ta, ker se je duhovščini šolska oblast vzela, torej se nočejo dalje pečati s šolo, kakor toliko, da učé kersčanski nauk.

Drugo, kar sem pogrešal, bilo je to, da mi ni bil začetek šole od nobene strani naznanjen in napovedan, ampak sam od sebe moral

*) Hvala za poklon! Prevdarite današnji „Tovars“ oklic na prvi strani!

sem to odločiti. Druga leta so začetek šolskega leta naznanili vselej šolski prednik (g. fajmošter) in lansko leto pa c. k. okrajno glavarstvo; letos pa nič.

Tudi ti naznanim, dragi „Tovars“, da je tukajšnji srenjski zastop dobil od c. kr. okrajnega šolskega sveta povelje, da more nemudoma voliti v krajni šolski svet 3 občinske zastopnike, kateri se morejo v 8 dneh šolskemu predstojništvu naznaniti. Hvala Bogu! Prišel je vendar enkrat željeni čas, da bodo še drugi zraven učitelja nosili težko šolsko breme, ktero je skoraj dve leti le učiteljem na rami ležalo in jih žulilo. Koliko pa bo učiteljem polajšanega, bo pa prihodnost pokazala.

Prinesel si nam, „Tovars“, unikat veselo novico, da se je v V. seji deželnega šolskega svetovalstva vstanovil proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1871., kateri je med svoje druge izdajke prevzel tudi 350 gold. za namene gospodarskega nauka v ljudskih šolah in 1000 gold. v podporo učiteljem. Slava! Zopet bo nekoliko učiteljev srečnih. Toda želeli je, da bi slavno dež. šolsko svetovalstvo blagovolilo ozirati se tudi na tiste učitelje, kateri še dosedaj (razun svoje pičle, terdo zaslužene plače) nikdar beliča od kake strani niso dobili, akoravno zná biti med njimi marsikteri, kateri bi v svojem poklicu še marljivši bil od onih, ki že ves svet vé o njih prizadevnosti, in kateri so tam, kjer se kaj dobí, vedno na versti. Marsikteri učitelj je v svojem poklicu jako marljiv, toda na tihem koplje in obdeljuje pusto šolsko ledino, ker ni slavohlepnež in ne hrepení po posvetni slavi; ali, akoravno na tihem dela in se trudi, so njegova dela vendar očitna.

Upam, da bo slavno deželno šolsko svetovalstvo v tej zadevi vedno pravično in ne enostransko ravnalo. Vedeti mora, da potrebni smo vsi, in da se nihče ne bode branil, ako mu kaj dojde.

Toliko sedaj, prihodnjic kaj drugega, ako je drago. *) Z Bogom!
Marko Kovšca.

Iz Ljubljane. „Tovars“ si šteje v zaslugo, da je „Jezičnika, ali pomenkov o slovenskem pisanju“, že osmi tečaj spravil na svetlo. Poslednji trije so sestavljeni po Miklosičevem staroslovenskem velikem slovarju, ki nam kažejo, koliki zaklad se hrani v našem jeziku. Treba je, da si ga prilastimo. To pa se more le zgoditi, ako pridno prebiramo stare in nove slovstvene spominke. V ta namen bode dobro služil bolj olikanim, vzlasti učencem srednjih šol, tudi poslednjih treh let Jezičnik, ki se v nekaj malo zvezkih skupaj za 1 gold. dobiva pri g. M. Gerberju. Naj povemo pri tej priliki željo, da bi nam mikavno in tolaživno bilo izvediti časih, kako se godí novoslovenskemu velikemu Wolfovemu slovarju, kojega živo živo potrebujemo Slovenci.

— 28. novembra je imel odbor vdovskega društva svojo 2. sejo. G. pervosednik poroča, da je kupil 3 obligacije po 100 gl. za 173 gl. 32 kr. in 2 po 100 gl. za 118 gl. 22 kr.

*) Prosimo!

Rešile so se nekatere osebne zadeve in blagajniku in tajniku je bilo naročeno, da naj stvar po knjigah in bukvicah vravnata. Tajnik pravi: Primeri se, da je včasih razlika med društvenimi knjigami in bukvicami, v katerih se družbenikom plačilo poterjuje, a pomota je le na videz, ker so nekateri udje s plačo po eno ali dve leti zaostali in kedar so plačali, se jim je plačani znesek najprej za zamujena leta štel. — Tajniku je bilo naročeno, da naj vse dolžnike, tudi take, ki so za več, kakor za 5 let na dolgu, opomni ali tirja. Obrok za plačevanje dolgov se je stavil družbenikom za polovico do novega leta, drugo polovico pa do konec aprila l. 1871. Sklenilo se je tudi, da se sprejme v društvo g. Julij Pelhak, učitelj iz Zagorja, ker je ondota šola dobila javne pravice.

— 8. t. m. je bila v čitalnični dvorani ganljiva slovesnost. Kakor že nekaj let, tako je tudi letos lepa množica ubogih učencev in učenek dobila v dar lepo obleko, katero ji je napravila častita kat. družba.

Ob $\frac{1}{2}$ 11 prišli so ubožici v dvorano, v kateri je bila razpostavljena obleka in kamor se je sošlô mnogo prijateljev in podpornikov uboge šolske mladine. Prečast. g. dr. L. Vončina prisercno ogovori učence in učenke, jim kaže lepa darila, ki jim jih je prinesel sv. Miklavž, ter jih spodbuda, da bi bili hvaležni svojim dobrotnikom, katerim se tudi v njihovem imenu lepo zahvaljuje. Po razdelitvi pa g. dr. Jan. Bleiweis govori otrokom na serce, in jih prav primerno opominja, da naj bi ravno tako, kakor so sim prišli raztergani in umazani, pa so sedaj čedno oblečeni, tudi, ko bodo hodili v šolo, da bi bili od dné do dné bolj omikani, in naj bi se lepše obnašali in vbogali svoje učitelje, kateri so za starši njihovi naj večji dobrotniki. Poslednjič se tudi katoliški družbi zahvaljuje za blago in kerščansko skerb, ki jo je imelo za ubogo mladino. — Oblečenih je bilo od nog do glave 40 dečkov naj več iz mestnih štirirazrednih šol in 40 deklic iz nunske šole. Po verhu tega razdelilo se je med učence in učenke tudi ravno toliko belih štruc in precej jabelk. Uboga mladina šla je prav vesela domú, in gotovo nikoli ne bode pozabila tega dobrotljivega dneva, in bode pozneje bolj kot sedaj hvaležno spominjala se lepega darú, ki so ji ga napravile in naklonile miloserčne dobre roke.

— Pri občnem zboru „Slov. Matic“ 1. t. m. se je med drugim tudi sklenilo, da bode „Matica“ zraven mnogih lepih slovstvenih stvari tudi na svetlo dajala primerne šolske knjige. To je kaj lepa namera; želimo le, da bi se pri tem posebno tudi oziralo na ljudske šole.

— Na mnogo vprašanja povemo, da se pri J. Giontinitu dobivajo še vsi g. Gerbičevi napevi, med kterimi tudi tri lepe božične pesmi po 25 kr. in „Lira“ (zbirka mnogo cerkvenih pesem) za 2 gld.

— (Vabilo na naročbo novega časopisa za mladost.) Dolgo že čutimo živo potrebo, da bi izhajal za slovenske otroke poseben list, kakoršnega smo imeli v nekdanjem „Vedežu“, ki je prvi razširjal koristne nauke med našo slovensko mladino. Otroci, ki so brali nekdanjega „Vedeža“, so zdaj odrasli možje, kterih se mnogo odlikuje tudi na slovstvenem polji, a slovenski národ stojí zdaj med per-

vimi izobraženimi narodi v našem cesarstvu. Da bi tedaj slovenski otroci zopet imeli svoj časopis v poduk in zabavo, namenil sem se, o novem letu izdajati ilustriran časopis za našo slovensko mladino pod naslovom

„Vertec“

ki bo donšal v prijetnej mnogoverstnosti: kratke povestice podučnega in zabavnega zadržaja, zgodovinske, prirodoslovne in natoroznanske spise, pravlice, basni, zastavice, rebuse, številne naloge, otročje igre, pesmi in kolikor bude mogoče tudi muzikalne priloge.

Ako pomislimo, da naši slovenski otroci radi beró, pa da ravno od naše mladine zavisi boljša in veselejša prihodnost naše domovine, radi bodo priznali vsi slovenski rodoljubi, da je zdravega in tečnega berila našej mladini neobhodno potreba, pa me bodo gmotno in duševno radi podpirali pri težavnem mojem podvzetji.

„Vertec“ bo izhajal za zdaj le po enkrat v mesecu in sicer 1. dnó vsakega meseca na celj pólí z najmanj dvema ali tremi podobami. Ako se pa število naročnikov toliko namnoži, da bi bilo mogoče, list dvakrat izdajati v mesecu, rad bodem to storil pozneje.

Naročnina mu je za celo leto 2 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 20 kr. Po pošti za celo leto 2 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr.

Naročnina naj se blagovoli naprej pošiljati pod naslovom: Ivan Tomšič, učitelj na c. k. vadmici (kapuc. predmestje, šte. 52) v Ljubljani.

Naročevanje je najceneje po poštnih nakaznicah, ki veljajo le 5 kr. in se dobijo pri vsakej pošti.

Ivan Tomšič,
vrednik in izdajatelj.

„Tovars“ novi časopis „Vertec“ veselo pozdravlja in želi, da bi si ga naročili vsi prijatelji slovenske mladine, in da bi se tudi udomačil pri učencih v ljudskih in srednjih šolah. Bog daj srečo!

— (Število avstrijskih prebivalcev.) Po naj novejši štetvi avstrijskih prebivalcev se vidi, da se je v Avstriji zadnjih 12 let število prebivalcev pomnožilo do 3.679.060, t. j. 11,5 odstotkov. Pri štetvi l. 1857. je bilo v Avstriji 37.129.869 prebivalcev, potem, ko je odpadla Lombardija in Venecija, se je to število znižalo za 5.136.853, in ostalo je Avstriji le še 31.993.013 duš; leta 1869. pa se je tu našelo 35.672.073 duš.

— K okrajnemu učiteljskemu društvu v Černomlji so pristopili gg.: Matevž Juvan, posestnik in c. k. poštar na Vačah, Jožef Raktelj, učitelj v Ribnici, Anton Stepan, gostilničar v Gradacu, Anton Pavlin, zdravnik v Černomlji, Janez Lapajne, učitelj v Idriji, Venceslav Sturm, učitelj v Metliki.